

ТЕХНОЛОГІЯ ПОРТФОЛІО ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГА УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО КОЛЕДЖА КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Олександр МОСКАЛЕНКО,
викладач Університетського коледжу
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Сучасні тенденції в розвитку освіти потребують впровадження технології “портфоліо” як в загальноосвітніх навчальних закладах, так і в коледжах. Актуальність даної теми зумовлено процесами реформування сучасної освіти, що потребує нового типу педагога, такого, що творчо думає, володіє сучасними освітніми технологіями та методами навчання, прийомами психолого-педагогічної діагностики, способами самостійного конструювання педагогічного процесу. Усвідомлення значущості технології “портфоліо” для сучасного освітнього процесу може допомогти усім, хто є включеним у систему освіти та в навчально-виховний процес загалом. [3.5]

Портфоліо є не лише сучасною формою оцінювання, а й допомагає вирішувати важливі педагогічні задачі, та сприяє самовдосконаленню особистості педагога. Адже в умовах сучасної освіти наявність простої сукупності знань, умінь та навичок є не достатньо для успішної діяльності педагога, а необхідно також мати соціальну та професійну компетентність — уміння самостійно добувати, аналізувати і ефективно використувати інформацію, уміння раціонально жити і працювати в швидкоплинному світі, тому саме технологія “портфоліо” і покликана допомогти педагогу в цьому.

Технологія портфоліо вирішує такі педагогічні задачі як:

- розширення можливостей навчання та самонавчання;
- формування ключових життєвих компе-

тенцій педагога:

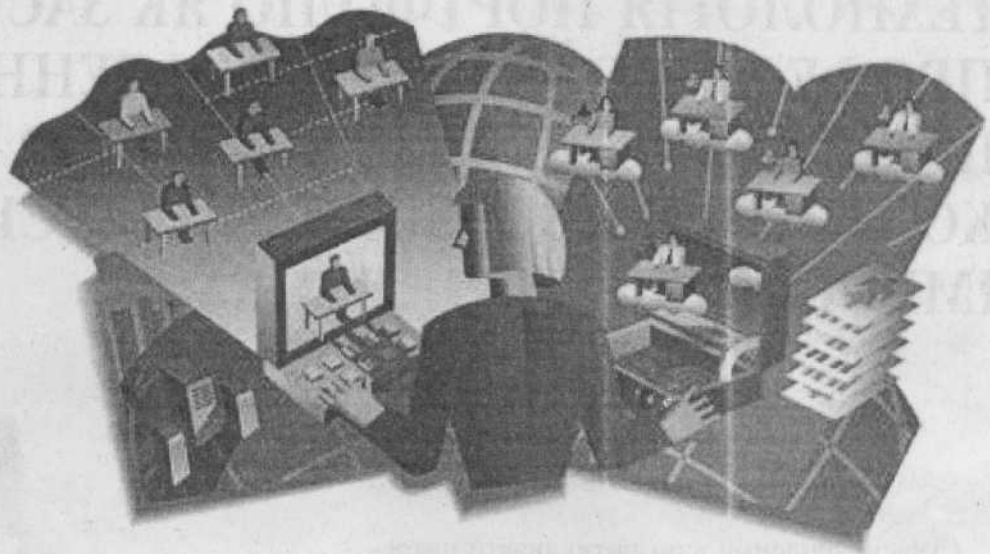
- планування і організація власної педагогічної діяльності;
- на основі власного прикладу підтримувати високу навчальну мотивацію студентів.

Термін “портфоліо” є винаходом ХХІ століття — це повне зібрання власних досягнень, своєрідне досье. Портфоліо дозволяє враховувати результати, досягнуті вчителем у різноманітних видах діяльності, а саме, в навчаль-

ній, виховній, творчій, методичній, науковій, дослідницькій. Етимологія терміну виходить з епохи Ренесансу, коли до портфоліо входили малюнки, певні результати, досягнення, за якими можна було оцінити професійний рівень претендентів, якість заявленої роботи. В схожому вигляді портфоліо дійшло й до цього часу. Зараз технології “портфоліо” використовуються не лише серед художників і фотографів, але й серед освітян. Сама ідея використання портфоліо зародилась у 80-х рр. ХХ століття в США. Американські науковці включали до портфоліо такі елементи як:

- дані про педагога (візитна картка);
- нормативно-правова база діяльності педагога навчального закладу (приблизний перелік документів);
- підвищення рівня кваліфікації;
- вивчення ускладнень і інтересів у професійній діяльності педагогів (самодіагностика);
- робота із самоосвіти (формування теми й етапи роботи);
- відвідування й проведення заходів у рамках здійснення професійної діяльності;
- глосарій;
- методична скарбничка;
- матеріали щодо узагальнення педагогічного досвіду;
- рейтинг педагога. [1.10]

Вже в 90-х рр. ХХ століття ідея портфоліо впроваджується в Європі та Японії. Але в різних країнах технології “портфоліо” носили різні назви. У Франції – цей документ мав назву досьє, в країнах пострадянського простору портфоліо мало назву “накопичувальної оцінки”, у вигляді комплексу документів, що засвідчують індивідуальні досягнення особистості.

На сьогоднішній день точаться дискусії щодо тлумачення поняття “технологія портфоліо” та виникає дилема, як саме впроваджувати його в педагогічну діяльність педагога, навчально-виховний процес? Портфоліо в перекладі із французького означає “викладати”, “формулювати”, “нести”, “аркуш”, “сторінка” або “досьє”, “збори досягнень”, у перекладі з італійського означає «папка з документами», «папка фахівця». [3.5] Термін «технологія» дійсно прийшов з технічного (а скоріше, виробничого) суспільства, хоча й походить від грецького *techne* – мистецтво, майстерність, уміння. Роль нових технологій скоріше варто розглядати як необхідну умову інтелектуального, творчого й морального розвитку. [1.6]

Загалом, аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави стверджувати, що є широкий спектр тлумачення поняття портфоліо. Ось деякі з них:

Портфоліо – це ...

- метод, який розвиває уміння аналізувати й оцінювати процес розвитку особистості (Н.Бірюкова, Н.Опаріна);
- інструмент оцінювання самостійної, пізнавальної, творчої праці учителя, рефлексії його власної діяльності;
- спосіб фіксації, накопичення й оцінки (включаючи самооцінку) індивідуальних досягнень педагога (учня) в певний період роботи чи навчання (Т.Новікова, М.Пінська, О.Прутченко);

- колекція робіт і результатів педагога (учня), яка демонструє зусилля, прогрес і досягнення в різних видах діяльності (І.Юдіна);
- одна із форм оцінювання індивідуальних досягнень, що відповідає вимогам нового часу (О. Прутченков);
- робоча файлова папка, що містить різноманітну інформацію, що документує набутий досвід, досягнення педагога (учнів) (Т.Новікова). [3.10-11]

Отож, як ми бачимо, технологія “портфоліо” є багатовекторною та включає в себе робочі характеристики, особисті досягнення працівників, різних фахівців, учнів.

Інформація, яка міститься в портфоліо є однаково корисною як для працівників, які можуть стисло та, водночас, презентабельно подати про себе інформацію, так і для роботодавців, які отримують повну інформацію про працівника.

Портфоліо педагога має певні відмінності від інших видів портфоліо. Підходи до побудови портфоліо педагога можуть бути різноманітними, залежно від індивідуальних особливостей педагога. Важливо, щоб учитель проаналізував свою роботу, власні успіхи, узагальнив і систематизував педагогічні досягнення, об'єктивно оцінив свої можливості й побачив способи подолання труднощів і досягнення більш високих результатів.

Завдання портфоліо педагога:

- систематизація довідку;
- чітке визначення напрямів професійного розвитку;
- об'єктивна оцінка професійної діяльності;
- допомога в атестації при отриманні вищого кваліфікаційного розряду.[6.33]

При створенні портфоліо педагог сам може обрати потрібне з вище згаданих пунктів, керуючись поставленими перед ним завданнями. Як правило, портфоліо створюється з метою проходження атестації, під час якої і здійснюються, всі інші, вищеперераховані завдання.

Функції портфоліо педагога:

- діагностична – фіксує зміну та динаміку професійного розвитку за певний проміжок часу;

- мотиваційна – заохочує до підвищення ефективної діяльності;
- змістова – розкриває весь спектр діяльності педагога;
- розвивальна – забезпечує безперервність процесу зростання;
- цілепокладальна – підтримує мету самовдосконалення, саморозвитку;
- рейтингова – демонструє діапазон професійних компетенцій.

Види портфоліо

За метою:

- портфоліо-власність – в такому виді портфоліо представлений комплекс творчих, проектних, дослідницьких робіт педагога, опис його авторських методик, розробок, програм; а також відомості про основні напрямки його творчої активності, участі в наукових конференціях, конкурсах, педагогічних читаннях, проходженні курсів підвищення кваліфікації; карта творчого росту та ін.;
- портфоліо-звіт – тут представлено самоаналіз педагога, де враховуються результати оцінки й самооцінки педагога: особистість педагога, його педагогічна діяльність, педагогічне спілкування, якість навчального процесу (аналіз роботи за 3 роки: зрізи знань, підсумки успішності, навчальне навантаження педагога, програмний банк, використання сучасних технологій, результати олімпіад, план розвитку кабінету та ін.).

За змістом:

- портфоліо досягнень (найбільший акцент робиться на документи, які підтверджують успіхи в тій чи іншій діяльності);
- проблемно-орієнтовне портфоліо (робота педагога над індивідуальною науково-методичною проблемою);
- тематичне портфоліо (акцент робиться на представленні творчих робіт в одній або декількох галузях діяльності);
- комплексне портфоліо (містить елементи вищеперерахованих портфоліо).

Таким чином, підходи до побудови портфоліо можуть бути різноманітними, залежно від індивідуальних особливостей педагогічно-

го працівника. Важливо, щоб педагог проаналізував свою роботу, власні успіхи, узагальнив і систематизував педагогічні досягнення, об'єктивно оцінив свої можливості й побачив способи подолання труднощів і досягнення більш високих результатів. За дотримання чітких умов, а саме завдань та мети, портфоліо може слугувати не лише як технологія презентації педагога, а і як ефективно поданий досвід для інших педагогічних працівників.

Варто також не забувати, про методичні рекомендації щодо створення "портфоліо педагога", а також про те, що існують різні моделі оформлення портфоліо.

Так, наприклад, матеріали, які демонструють педагога з точки зору майстра своєї справи, дійсного професіонала, можуть мати наступні назви: "Портфоліо педагога навчального закладу освіти", "Педагогічний портфель", "Методична скарбничка педагога" тощо. Портфоліо має бути чітко структурованим та логічно викладеним. Зібрані матеріали слід сформулювати за розділами, які повинні мати заголовки. Але разом з тим воно має містити титульний лист з чітко сформульованою назвою, об'єм має бути від 30 до 70 сторінок друкованого тексту (формату А-4), текст має бути набраний шрифтом Times New Roman 14 когелем через 1,5 інтервали. Текст розміщується на аркуші, обмеженому полями: лівий не менше 3мм; правий – не менше 10 мм; верхній – не менше 20мм; нижній – не менше 10 мм. [3.23]

Портфоліо педагога може містити в собі різні види й зміст розділів, що варіюються залежно від віку й рівня кваліфікації педагога, специфіки навчального закладу в якому він працює, та інші фактори. Загалом портфоліо складається з таких розділів як:

1. Дані про педагога (візитна картка).

2. Нормативно-правова база діяльності педагога навчального закладу (приблизний перелік документів).

3. Підвищення рівня кваліфікації:

- вивчення ускладнень інтересів у професійній діяльності педагогів (самодіагностика);
- робота із самоосвіти (формування теми й етапи роботи);

- відвідування й проведення заходів у рамках здійснення професійної діяльності;

- глосарій;

- методична скарбничка.

4. Матеріали щодо узагальнення педагогічного досвіду.

5. Рейтинг педагога.

1. Дані про педагога (візитна картка)

1. ПІБ _____

2. Освіта:

- навчальний заклад _____

- рік закінчення _____

- спеціальність _____

3. Педагогічний стаж роботи _____

4. Стаж роботи в навчальному закладі _____

5. Рівень кваліфікації _____

- наявність кваліфікаційної категорії _____

- дата проходження атестації _____

6. Проходження курсів підвищення кваліфікації _____

7. Заохочення й нагороди _____

8. Найбільш значимі досягнення у професійній діяльності _____

9. Захоплення поза професійною сферою _____

2. Нормативно - правова база діяльності педагога навчального закладу

(додається перелік документів)

1. Закон України «Про освіту».

2. Конвенція про права дитини.

3. Типове положення про навчальний заклад освіти.

4. Концепція розвитку навчального закладу.

5. Статут навчального закладу.

6. Концепція навчального закладу освіти.

7. Листи й накази МОН України.

3. Підвищення рівня кваліфікації педагога
и Вказується, які сертифікати, грамоти, нагороди отримав педагог під час професійної діяльності, додається список наукових публікацій.

Подається інформація про відвідування й проведення заходів у рамках здійснення професійної діяльності, де потрібно викласти інформацію про взаємовідвідування занять членів кафедри чи циклової комісії, вказується кількість відвідуваних занять, в кого саме вдалось побувати на лекції, вказуються теми лекцій, зміст занять, аналіз занять та інші дані. Також

подається інформація про проведення власного заняття, з повідомленням теми заняття та аналізу заняття, включаючи самоаналіз. Подається також глосарій, що містить словникові статті, визначення педагогічних, психологічних і методичних термінів, без знань яких неможливе здійснення якісного педагогічного процесу. Створюється методична скарбничка, що є своєрідним інформаційним банком, де можуть зберігатися різноманітні матеріали, використані педагогом (статті, конспекти занять, методики, опис педагогічних технологій, реферати, цитати та ін.). Наявність такого інформаційного банку не тільки сприяє росту інтелектуального потенціалу, а й стимулює педагога до здійснення інноваційної діяльності. [2.12]

4. Матеріали щодо узагальнення педагогічного досвіду

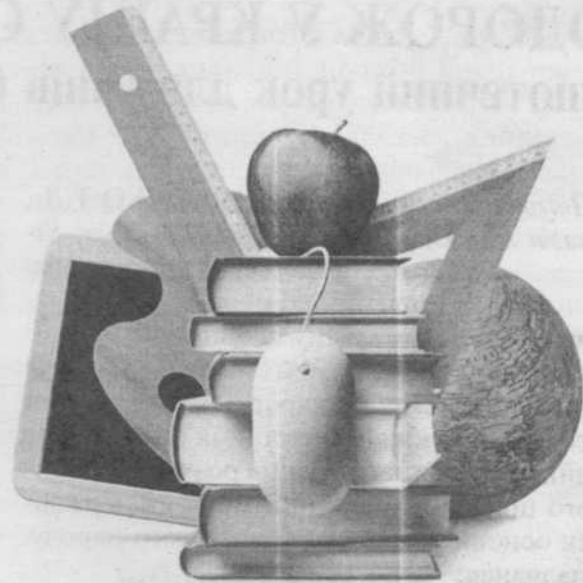
Саме цей розділ свідчить про значимість і успішність професійної діяльності й ступеня особистісної реалізації педагога. Узагальнення досвіду може бути здійснене у різних формах: це й створення навчально-методичних рекомендацій, виступ з доповіддю на педагогічних читаннях, конференціях, семінарах, створення фотоальбому, написання статей й ін.

5. Рейтинг педагога.

У цьому розділі можуть утримуватися відгуки адміністрації навчального закладу, колег, студентів, батьків про професійну діяльність педагога, результати анкетування учасників навчального процесу, грамоти, дипломи, нагороди за участь у конкурсах, оглядах та ін. Варто зазначити, що одним з ключових відгуків про педагога є, саме, оцінки студентів, адже сучасна освіта в умовах ринку орієнтується на споживачів освітніх послуг, тобто саме на студентів, які прискіпливо обирають заклад освіти, для оптимального отримання знань та необхідних в майбутньому житті навичок. [1.11]

Таким чином, як ми бачимо, технологія "портфоліо" в освіті є унікальним явищем для педагогів, учнів, батьків та всіх інших учасників навчального процесу. Адже ця технологія дає можливість узагальнювати власний досвід, вивчати досвід інших людей, а також в умовах реформування освіти, подати себе як гідний продукт на рівні освітніх послуг.

В даній статті висвітлено лише деякі підхо-

ди щодо створення та оформлення портфоліо, проте й вони, дають нам можливість більше дізнатися про технологію "портфоліо", історію виникнення та застосування портфоліо в освіті.

Література:

- Василенко Н.В., Кузякін В.В. Портфоліо як шлях управління освітою: методичні рекомендації / . - Вінниця: 2010. - 56 с.
- Воскоян В.В., Самоздра Р.Д. Портфоліо як форма оцінювання результативності самоосвітньої діяльності вчителя / Х.: Основа, 2013. - 224 с.
- Гук М., Кириченко В., Ковганич Г. Портфоліо в позашкільному навчальному закладі / - К.: Шк. Світ, 2012 - 96 с.
- Кириченко В., Кривоніс В. Портфоліо вчителя як узагальнення і систематизація його педагогічних досягнень // - З.: Моторобудівник, 2011. - 39 с.
- Кузьменчук І.В., Семенов А.Л. Портфоліо як індивідуальна траєкторія підвищення кваліфікації педагога // Педагогічний альманах №6. - 2010. - 29 с.
- Соколянська І.Т., Васильченко Л.В. Портфоліо педагога / Х.: Основа, 2013. - 224 с.